

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Contractu Et Sacramento Matrimonii

Bosco, Jean a

Lovanii, 1678

Conc. III. Si pendente conditione, alia absolutè ducatur, primum Matrimonium est invalidum etsi postea conditio impleatur; secundum est validum, quàmvis illicitum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73432)

ratione, vel quod mutuo illos accipiat, de iis que
 ut suis disponere possit, posita tali conditio-
 ne; tunc certe pecunia non transit nunc in
 dominium Petri: posita tamen conditione, si
 priorem consensum non revocaveris, poterit
 procul dubio Petrus eos sibi accipere, & de
 illis ut suis liberè disponere; quia ex vi prio-
 ris consensu, virtualiter perseverantis, cen-
 seris tunc eos tradere, quæ traditione perficitur
 contractus donationis vel mutui: ergo, si
 ipse etiam animum habet, vel habuit, eos tuo
 nomine possidendi posita conditione, absque
 alio novo consensu tuo, incipit eos suo no-
 mine possidere, & ponit totum, quod exi-
 gebatur ad perficiendum talem contractum.

Unde idem dicendum videtur, quoties
 non requiritur traditio realis, sed sufficit
 virtualis vel interpretativa, quæ in tali mo-
 do contrahendi, talibus verbis expresso, con-
 tinetur, ut cum donans domum Petro, con-
 stituit se ejus nomine possessorem & inquil-
 inum, & idem censetur ei domum tradere.
 Nam si donaret, etiam sub conditione futu-
 ra, & diceret: *Ex nunc pro illo tempore & ho-
 ra, quæ cras talis conditio posita fuerit, constitu-
 me possessorem & inquilinum tuo nomine;* id
 sufficeret, ut postera die, priori consensu non
 revocato, adveniente conditione, censetur
 traditio fieri absolute virtute prioris
 consensus, virtualiter manentis.

Quod enim operatur consensus moraliter
 præsens, operari poterit idem consensus non
 revocatus virtualiter præsens: quare si con-
 sensus præsens, tali modo expressus, sufficit
 ad inducendam traditionem virtualem; sic
 etiam idem consensus, virtualiter præsens,
 poterit postea eandem traditionem virtua-
 lem inducere; sicut enim in Matrimonio
 verba & consensus præsens inducit tradi-
 tionem actualem corporum, & idem con-
 sensus virtualiter manens, inducit postea
 posita conditione eandem traditionem; sic
 in aliis contractibus idem consensus, virtua-
 liter perseverans, poterit adveniente condi-
 tione inducere traditionem virtualem, quæ
 solo consensu & verbis induci potuisset.
 Quando tamen requiritur traditio realis, suf-
 ficiet, si res illa jam penes donatarium inve-
 niatur, ad hoc ut vi prioris consensu virtuali-
 ter manentis, incipiat ab ipso ut sua possi-
 deri. Hucusque Cardinalis.

Ergo nec secunda differentia probat op-
 positum nostræ Conclusionis; sed adhuc verè
 dicitur: tamen Matrimonium fit contra-
 ctus, qui nequeat perfici solo consensu, sed
 necessariò constet traditione rei; equidem
 sub conditione celebratum, eventum conditio-
 nis purificatur, si ve perficitur sine novo con-
 sensu, nisi prior consensus fuerit revocatus.
 Ex quo sequitur hoc corollarium.

CONCLUSIO III.

Si pendente conditione, alia abso-
 lute ducatur, primum Matrimo-
 nium est invalidum, etsi postea
 conditio impleatur; secundum
 est validum, quamvis illicitum.

Incipio ab eo, quod certum est apud Om-
 nes, scilicet secundum Matrimonium esse
 illicitum; quippe nemo dubitat, quin ex tali
 Matrimonio oriatur obligatio pura expe-
 ctandi eventum conditionis, & obligatio
 conditionalis ad minus sponsalium; his au-
 tem obligationibus præjudicat secundum
 Matrimonium, supposito quod sit validum,
 ut per se manifestum est; ergo peccat gravi-
 ter, quia contra justitiam in materia gravi,
 qui id facit absque causa, invitâ alterâ parte;
 & magis, inquit, Aversa hic q. 4. sect. 1. §
Tertio, in fine, quam qui à solis sponsalibus
 recedit. Videntur autem, addit idem Au-
 ctor, eandem causæ sufficere posse ad lici-
 tæ recedendum ab eo contractu, atque à
 sponsalibus.

Sed contra, diceret aliquis: si majus pecca-
 tum est, recedere à contractu illo conditiona-
 li; ergo etiam videntur requiri majores cau-
 sæ ad licitè ab eo recedendum; nam quod ob-
 ligatio aliqua gravior est, eò requiruntur ma-
 jores causæ, ut illa obligatio cesset si ve per
 dispensationem, si ve aliud medium. Sic v.g.
 quia major obligatio est celebrandi Missam
 cum manipulo, stola & casula, quam cum
 cingulo; idè major requiritur causa ad ce-
 lebrandum sine manipulo, stola, & casula,
 quam dumtaxat sine cingulo.

Similiter; quia major est obligatio voti
 absoluti castitatis perpetuæ, quam voti dum-
 taxat conditionati; idè major requiritur
 causa ad dispensandum in voto absoluto,
 quam conditionato. Immo votum absolu-
 tum Pontifici reservatum est, secus condi-
 tionatum. Ergo itidem; si magis peccet, qui
 recedit à Matrimonio conditionato, & per
 consequens, si Matrimonium conditionatum
 magis obliget (nam ille excessus peccati,
 non potest aliunde provenire, quam ex ex-
 cessu obligationis) videntur etiam requiri
 majores causæ, ut licitè recedatur à Matri-
 monio conditionato, quam à sponsalibus.

Ut sit de hoc excessu, ad veritatem Con-
 clus. sufficit, quod absolute illud Matrimo-
 nium sit illicitum, estò etiam non foret va-
 lidum; quia saltem per illud revocatur prior
 consensus, ad quem tamen altera pars per
 contractum onerosum jam acquisiverat jus.
 Unde cogendus talis foret ad renovationem

X x x

prio-

65.
 Probatur se-
 cundum Ma-
 tr. esse illicitum, si con-
 trahatur si-
 ne justa
 causa.

Aversa:

66.
 An requira-
 tur major
 causa, quam
 ut recedatur
 à sponsali-
 bus.

67.
 Per secun-
 dum Matr.
 revocatur
 prior consen-
 sus.

prioris consensus (sicut debet quis cogi ad implendam promissionem, quam præstitit in sponsalibus) casu quo succedat conditio, appositæ in illo contractu; nam absque novo consensu, ut dictum est præcedenti Conclus. non potest perfici Matrimonium, ad quod tamen se obligavit sub conditione, quæ, ut supponitur, jam impleta est.

68. Alioquin si non adimpleatur pro eo tempore, quo deberet, utpote si quis dixerat: *Contraho tecum, si per totum hodiernum diem pater consentiat*, & pater nolit toto eo die consentire; jam lapsa die, remanet eo ipso nullus & irritus ille contractus. Intellige, si dies illa constituta fuerit ad terminandam obligationem, juxta dicta Sect. 2. Conclus. 2.

Paret manifestè; quia Matrimonium sumit valorem ex consensu contrahentium; sed in tali casu contrahentes non consentiunt, nisi præcisè sub tali conditione, ut supponimus; ergo eâ sublatâ idem est, ac si nullatenus consensissent: ergo non concurrente illâ conditione, verè non contrahunt Matrimonium, seu perficiunt conjugalem contractum; sed ad verè contrahendum opus erit alio novo consensu, independentè ab illa conditione.

69. Itaque certum est, non licere, in vitâ parte, nisi adsit justa causa, aliud Matrimonium contrahere, pendente conditione, aut etiam nudè priorem consensum revocare. Dubius autem Aliquibus apparet, spectatâ solâ ratione, valor secundi Matrimonii. Sic enim interrogat De Scildere in sua Synopsi de Sacram. §. 110, Sed quid, si quis post Matrimonium conditionatè initum, ad eodè utrimque acceptatum, pendente conditione consensum revocet, vel alteram ducat absolute? Et respondet: Auctoritas communis primum invalidum, & secundum, licet illicitum, validum censet. Hæret hic Abbas Panormitanus ad cap. *Super eo*, de Condit. appof. non capiens, ex quo capite contractus conditionatus potius, quàm alii, per retractationem unius partis validè revocetur: quod etiam non intelligentes Theologi plures, contractum illum Matrimonii conditionatum dicunt non esse, nisi sponsalium.

Sed cum absque fundamento speciali id asseratur, sequendo rationem, videtur Matrimonium primum, licet retractatum, perfici nihilominus, conditione impletâ, ad eodè secundum fuisse invalidum. Et quidni, cum in votis & cæteris contractibus ita fieri Omnes admittant? Invalidè enim hæc revocantur ante conditionem impletam, eâque impletâ, etiam in invito perficiuntur: præfertur etiam contractus conditionatus prior, posteriori absoluto; nam juxta leg. *Potior*, l. 1. ff. *Qui potiores in pignore*; qui sub conditione hypothecam accepit, si po-

stea impleatur conditio, præfertur posteriori, cui pendente conditione absolute datur et

Ratio à priori est; quòd, cum pro præfatis per contractum Matrimonii irrevocabiter sibi invicem se obligare homines possint, possint id etiam, si voluerint, pro futuro.

Neque obstat; quòd contractus conditionalis dicatur traditione perfici: traditio enim domini translativa, est sola conditio significatio, & acceptatio: & ut aliquid ret, ex nullo capite ostenditur, quòd traditio quæ traditio prior, posteriori præferenda sit, quàm consensus.

Neque rursùm refert; quòd ex illo tractu ante conditionem impletam, nondum Matrimonium formaliter completum sit: nam sufficit indè excludere Matrimonium in radice, inquantum datæ, & acceptatæ ex se irrevocabiter conditione impletâ purificabitur: non sufficit consentit, quamvis liber sit à Matrimonio præfenti, non tamen à futuro, pro præfenti impedit traditionem alteri faciendam: sicut jus hereditatis à viro relicto, & post 50. annos nepoti obventurum, impeditur pro viro, ne pro præfenti validè retractatus succedat, idque ob radicem ipsam scilicet voluntatem testatoris propositam.

Hucusque præfatus Auctor, præcipuam difficultatem, quæ let contra præcedentem Conclusionem nobiscum docet) desumptam ex contractus conditionalis sit absolute Matrimonium absolutum, quæ quo sponsalia; ex quo in tali casu, Matrimonium conditionatum habere vim veri Matrimonii, licet sponsalium, & idè omnino necesse esse novum consensum impletam esse. Hæc, inquam, difficultas penitus evanescit, si vera est doctrina De Scildere.

Si autem à me quæritur, an respondeo citius; fallam esse, quæ posita communi DD. tam Jurisconsultorum quàm Theologorum sententiæ, fundamentum, ut jamjam ostendit, illud fore? Non aliud plane, quæritur: *Cum*, inquit, in votis & contractibus ita fieri, Omnes admittant.

Sed, pace vestra, non Omnes admittunt ita fieri in quibuscumque votis, quæ in Professione religiosa, de qua ita dicitur, rursus tom. 3. de Relig. l. 6. c. 12. n. 10. Certum est, si consensus fuerit revocatus ante impletam conditionem, non satis esse pro impletam conditionem, ut Professio valida sit, quia dissensus subiectus, illius validum impedit, ut supra dixi, estque in simili communis sententiæ in cap. *Super eo*, de Condit.

appol. Hæc ille. Itaque Professio religiosa quoad hoc punctum assimilatur Matrimonio juxta Suarium.

Quantum ad vota simplicia aliosque contractus, ut emptionis & similes, qui solo consensu perficiuntur, fateor, Omnes admittunt in iis ita fieri, id est, validos esse & obligare impletâ conditione, tamen si altera pars ante impletam conditionem suum consensum revocasset. Sed cur hoc?

Respondent Aliqui; in aliis contractibus jus supplere consensum actualem, qui tunc deficit, secus in Matrimonio; non quia Sacramentum est, sed propter naturam & excellentiam talis contractus, in quo Respublica non potest supplere consensum contractuum. Ita videtur docere Victoria in Rescl. de Matr. in 2. puncto, 1. part. quem sequitur Sanchez dictâ disputatione 8. numero 8.

Hæc tamen doctrina (inquit Lugo de Pœnit. disp. 13. n. 123.) difficillima semper visa mihi est; neque enim unquam invenimus, humanum jus quoad hoc specialiter derogasse juri naturali, aut voluisse supplere consensum in aliis contractibus; sed potius si validi sunt, valent utique ex natura sua; quod aperte constat in voto, sub conditione de futuro emisso. Si quis enim voveat castitatem sub conditione, Si Petrus salvus redeat, redeunte Petro, reus erit voti, quantumcumque consensum retractaverit ante impletam conditionem. Nec ullus cogitavit, valorem illius voti provenire ex dispositione juris Canonici, supplente consensum; sed Omnes fateantur, id provenire ex natura ipsius voti conditionalis, cujus obligatio, conditione positâ, transit in absolutam. Ergo idem dicendum est de aliis contractibus humanis; nam quoad hoc eadem est ratio de illis ac de voto, nec minor consensus requiritur ad valorem voti, quam ad valorem aliorum contractuum. Hæc ille.

Et prosequitur dicens: Unde impugnatur facile doctrina, quam ibi supponit Victoria, scilicet quod in contractu conditionali detur solum promissio quædam contrahendi postea, positâ conditione; quia tota illa forma contrahendi est potius promissiva, quam effectiva contractus absoluti, vel translativa domini. Hoc, inquam, impugnatur ex illo exemplo voti conditionalis: nam si votum castitatis conditionale, esset solum quasi promissio quædam vovendi absolute, positâ conditione, sequeretur, quod si aliquis revocaret hanc voluntatem ante adventum conditionis, vel eâ positâ nollet se obligare, peccaret quidem contra priorem promissionem, non tamen peccaret contra votum castitatis, si tunc haberet copulam illicitam, etiam post conditionem impletam, quia reverâ nondum

fecit votum castitatis, sed promisit illud facere; quare haberet se, sicut qui vovet ingredi Religionem, & profiteri in illa; nam licet peccet contra hoc votum, non ingrediendo Religionem, ejus tamen peccata contra castitatem, non habent specialem malitiam contra votum castitatis, interim dum non facit Professionem. Hoc autem dici non potest in casu posito de voto conditionali castitatis: Omnes enim, supponunt, impletâ conditione, peccata contra castitatem habere specialem malitiam contra votum, licet prius revocaverit consensum; ergo votum illud non fuit solum promissio vovendi, sed verum votum castitatis ipsius, quod positâ conditione transit in absolutum. Hactenus Eminent.

A quo si quæras, quæ ergo differentia inter Matrimonium & alios contractus? Respondet continuò ex Suario supra n. 18. & seqq. Contractus non omnes habent eandem naturam. Alii enim sunt, qui solum ponunt de præsentem, quando fiunt, obligationem, non autem traditionem aut executionem obligationis; & in his potest poni obligatio præsens, respiciendo tempus futurum, aut executionem ponendam post adventum aliqujus conditionis, & ejusmodi contractus, facti sub conditione, validi sunt, licet ante adventum conditionis revocetur consensus; manet enim obligatio semel contracta ad faciendum aliquid, quando ponetur talis conditio: sicut, si ego hodie promittam tibi dare cras librum, obligatio est jam præsens hodie ad actionem craftinam, atque adeò non possum hodie revocare meam promissionem; nec ea revocatio reddit invalidum contractum, & quidem in hoc genere sunt vota conditionalia, & alii contractus regulariter loquendo.

Alii autem sunt, qui, dum fiunt, non solum ponunt obligationem ad aliquid futurum; sed afferunt secum essentialiter ejus executionem, & traditionem rei; quare non possunt fieri in solum tempus futurum, aut sub conditione futura. Talis videtur esse traditio possessionis, quæ, cum sit essentialiter præsens, non potest nunc dari pro tempore solum futuro, aut sub conditione futura; quia esset præsens executio, & non esset præsens. Tale autem videtur esse Matrimonium, quod non est promissio utcumque in futurum (ut sic enim essent spon(salia) sed est contractus essentialiter afferens ex se executionem præsentem, & traditionem actualem utriusque conjugis; quæ omnia, si actualiter non afferat, non erit contractus Matrimonii, sed alius diversus, quem homines non intelligunt nomine Matrimonii, & qui non habet eosdem effectus; neque enim conjungit inseparabiliter, cum adhuc non sint conjuges, & per consequens nec conjun-

76.
Differentia
inter Matr.
& alios con-
tractus, ex
Suario.

77.
Aliqui con-
tractus affe-
runt secum
traditionem
rei.

Et actualiter ante adventum conditionis; talis est etiam in sententia Suarii Professio religiosa, quæ est quasi quoddam Matrimonium spirituale, conjungens actualiter professum cum Religione conjunctione præsentis, atque aded si fieret sub conditione de futuro, non esset valida, si ante adventum conditionis revocaretur consensus. Usque adhuc Lugo sup. n. 125.

78.
Docet Lugo
Matr. condi-
tionale per-
fici sine novo
consensu.

Qui tamen nobiscum docet, contra Suarium supra, positâ conditione non esse necessarium novum consensum, ut perficiatur Matrimonium; sed sufficere consensum præteritum, moraliter seu virtualiter in sua conditione perseverantem, quamdiu non revocatur; quia (inquit n. 128.) licet antea non fuerit Matrimonium, & licet ad essentiam Matrimonii requiratur consensus in conjunctionem præsentem; positâ tamen conditione, incipit esse talis consensus in conjunctionem præsentem, non quidem physicè, sed moraliter & virtualiter; nam consensus præteritus, sub conditione præstitus, & verba, quibus expressus fuit, postea dum non revocantur, censentur moraliter & virtualiter permanere, & transire in consensum, & in verba absoluta, ex vi quorum, ut nunc existentium & præsentium, fit nunc contractus Matrimonii, ad cuius essentiam diximus supra sufficere verba virtualia seu æquivalentia, qualia dantur in hoc casu impletâ conditione; quia ex non revocatis verbis prioribus, consurgunt moraliter verba similia, de præsentibus absolute prolata, quibus nunc fit illud Matrimonium.

79.
In quo differ-
rat ab aliis
contractibus,
ex eod.

Et in hoc differt ab aliis contractibus, quod alii communiter obligant, etiam revocato consensu ante positam conditionem; quia scilicet non obligant ex vi voluntatis præsentis, moraliter permanentis (hæc enim moralis permanentia tollitur per revocationem) sed ex vi prioris voluntatis, quæ jam tunc obligabat ab initio in ordine ad tempus futurum: at verò in Matrimonio, de cuius ratione est, obligare in ordine ad tempus præsens, quo fit, non potuit talis obligatio oriri ex solis verbis præteritis; illa enim ut præterita non possunt facere Matrimonium; sed debet oriri ex iisdem, ut nunc sunt præsentia moraliter per negationem revocationis, quatenus qui manifestavit suum consensum ad diem crastinum, & postea non revocat, censetur cras perseverare in eadem manifestatione & consensu, & tunc perficere Matrimonium per illum consensum, & per illa verba, ut tunc moraliter perseverant. Ita discurret Lugo de hac controversia.

80.
Ex quo oria-
tur solubili-
tas Matr.
conditionalis.

Itaque solubilitas Matrimonii conditionalis, præ aliis contractibus, & votis, oritur ex speciali ejus natura; uti etiam ex eadem natura oritur, quod Matrimonium requiratur

majorem libertatem, utpote contractus dissolubilis & maxime onerosus, de quo ubi egimus. Et ecce everlum habet fundamentum de Scildere, solutum, inquit, augmentum, desumptum ex voto, & contractibus.

Quàmvis ergo aliquis contractus conditionatus prior, v. g. hypotheca conditionalis, præferatur contractui posteriori absolute, v. g. hypothecæ absolute, non tamen infertur: ergo etiam Matrimonium conditionale prius, debet præferri Matrimonio posteriori absolute. Ratio disparitatis in hypotheca non est contractus, qui per traditionem, veluti est Matrimonium, sed sequenter hypotheca conditionalis, et præfenti solum ponit obligationem, quæ potest tollere hypotheca absolute, veluti ficuti emptio posterior absolute, non præjudicare emptioni priori conditionate, eò quod primus emptor jus habet in rem, conditionate sibi traditam iam pro nunc, antequam conditio impleatur; sic tamen ut si res secundo tradita fuerit, maneat ipsius, nisi conditio adimpleatur.

Quid miramur? Quippe si venditio fuisset à principio absolute, sedem secundus emptor dominus, cum dominium non acquiritur per emptionem; sed ita, si traditio impleatur juxta l. 20. Cod. de Pactis, Traditio usucapionibus dominia rerum, non transferuntur. Nec ergo mirandum habet Conclus. & communis sententia secundum Matrimonium factum per nuptias autem invalidum; et per Matrimonium conditionale, impletâ conditionem, non fuit facta traditio; sed per secundum Matrimonium solutum.

Enimverò traditio hic dominii, non est cujuslibet consensus legiti & acceptatio, ut videtur De Scildere supponere; sed solius absolute conditionis, utriusque significatio non habet eandem conditionem, ut patet; quia absolute conditionem non est absolute consensus, & idè in præsentibus casu non potest traditio posterior priori, quia negationem consensum fuisse traditorem infertur traditio consensui conditionati in simili allegato præferatur traditio absolute, nudo consensu seu pacto verbali.

Et veluti, qui rem suam vendit, non potest per solum consensum suum facere, non valeat traditio, postea faciendâ traditio emptori; ita quoque contrahens Matrimonium conditionatum, per solum illius consensum non potest facere, quin valeat Matrimonium secundum absolute contractum.

Unde corrui ratio à priori de Scildere supra: negamus quippe, quòd sicuti pro presenti, per contractum Matrimonii irrevocabilem, sibi invicem se obligare homines possunt; ita etiam, si voluerint, possint se irrevocabiter obligare pro futuro, sive per sponsalia, sive per consensum de presenti conditionatum. Id ergo probandum restat præfato Auctori, & cum non probet, non apparet ejus sententia vera, sed meritò falsa reputatur.

Multùm ergo refert, quòd ex illo contractu conditionato, ante conditionem impletam, nondum Matrimonium formaliter completum sit; quia sine tali complemento non est simpliciter Matrimonium, sed solum cum illo addito: *Conditionatum*, particulà utique alienante à vera ratione Matrimonii, quæ importat traditionem corporis irrevocabilem, sive consensum datum & acceptatum ex se irrevocabiliter.

Itaque consensus ille conditionatus dicitur Matrimonialis, non quia de facto traditio irrevocabilis per eum facta est, sed quia per eum, impleta conditione, nata est fieri talis traditio, supposito scilicet, quòd maneat. Non manet autem, quando vel revocatur expressè vel implicite per contractum absolutum cum alia; quia duo consensus absoluti simul stare non possunt; & prior consensus absolutus, necessariò præfertur posteriori, sive destruit posteriorem; quia reddit objectum ejus impossibile, quoniam impossibilis est traditio corporis, quòd amplius non est ipsius, sed conjugis. Jam autem in casu supponitur, quòd secundum Matrimonium absolute fuerit contractum ante impletionem conditionis; adeòque consensus, qui purificatur per impletionem conditionis, posterior est, inquantum purificatus, & ideo necessariò corrui.

Dices: sufficit, quòd fuerit prior, inquantum non purificatus; sic enim constituit Matrimonium in radice, ut loquitur de Scildere supra, inquantum datus est & acceptatus ex se irrevocabiliter consensus, qui conditione impleta purificabitur.

Respondeo: probatum oportuit, non suppositum, quòd dari possit & acceptari iste consensus ex se irrevocabiliter. Ego autem probo oppositum à simili, in aliis contractibus; quippe omnes admittere debent, saltem de voluntate utriusque partis eos posse revocari; cur ergo similiter non poterit revocari tale Matrimonium? An quia consensus Matrimonialis est irrevocabilis? Constat sane eum revocari posse, quando contrahitur per Procuratorem, ut constat ex Sect. 6. Concluf. 2. ita ut posità revocatione consensus, antequam Procurator contrahat, etiam merè internà, Matrimonium per Pro-

curatorem contractum omninò invalidum sit, estò alii contractus forent validi. Ergo consimiliter potero dicere, Matrimonium conditionatum esse revocabile, tametsi alii contractus non forent revocabiles.

Ex quo patet responsio ad simile, quod pro sua sententia assert de Scildere dicens: *Sicut jus hæreditatis, ab avo relictum &c.* Estò enim illud jus foret irrevocabile, non tamen ideò Matrimonium conditionatum, propter specialem naturam Matrimonii, multùm diversa à natura testamenti, sive ab illo jure hæreditatis. Siquidem donationes ultimæ voluntatis revocabiles sunt ante mortem testatoris, secluso juramento; mortuo autem testatore irrevocabiles sunt, quia non est qui possit revocare, sive quia amplius non existit ille, qui testatus fuit, qui ante mortem poterat revocare non solum validè, sed etiam licitè; ipse, inquam, qui testatus fuit, & non alius, vel saltem validè; at verò Matrimonium absolutum, ex se indissolubile est, etiam per consensum utriusque partis, & quamdiu solum est conditionatum, certum est, quòd possit dissolvi, & de facto dissolvatur, si conditio tempore præfixo non adimpleatur; quidni ergo etiam possit dissolvi per voluntatem unius, aut certè utriusque partis, adhuc potentis priorem suam voluntatem revocare?

Porro in simili posito supponitur, aut saltem debet supponi, avus, qui reliquit jus hæreditatis, nepoti obventurum post 50. annos, mortuus. Quid ergo mirum, si illud jus impediat alium quemvis, ne pro præfenti validè in hæreditatem succedat, idque ob radicem juris futuri, scilicet voluntatem testatoris, pro præfenti positam, & irrevocabilem propter mortem testatoris, qui solus poterat eam revocare?

Hinc simile illud retorqueri posset in suum Auctorem hoc modo: Testator potest revocare consensum suum, quamdiu vivit, & alteri relinquere hæreditatem, quia testamentum solum confirmatur seu completur per mortem testatoris; ergo similiter, quia Matrimonium conditionale non completur formaliter, nisi per positionem conditionis, ante ejus eventum potest utraque pars se ipsam validè alteri tradere per consensum absolutum.

Disparitas tamen aliqua est; quòd testator possit etiam licitè voluntatem suam ultimam, sive absolutam, sive conditionalem, revocare; non sic autem, ut supra dictum est, qui contraxit Matrimonium sub conditione, nisi existente justà causà; quia quamvis compar non habuerit absolutum jus, habuit tamen jus inchoatum majus, quam per sponsalia, aut certè æquale; sicuti ergo illicitè privatur jure, quòd habet

85. Resp. ad simile Scilderii.

86. Retorquetur in suum Auctorem.

Disparitas inter testamentum & Matr. conditionale.

ex sponsalibus, per subsequens Matrimonium cum alia; pari ratione etiam illicitè privatur jure, quod habet ex Matrimonio conditionato. Et ratio disparitatis inter testamentum & hunc contractum est, quòd testamentum sit donatio omninò libera; hic autem contractus sit onerosus, scilicet, do ut des.

87.
Testamen-
tum licitè
potest revo-
cari.

Quare illud jus hæreditatis, liberè relatum ab avo nepoti, ut suppono, semper validè & licitè poterat revocari ab illo, qui reliquerat, id est, ab avo, quamdiu per mortem avi testamentum non erat confirmatum; interim revocatione non subsecutà ante mortem, post mortem impedit alium quemvis, ne pro præsentì validè in hæreditatem succedat; quia contra voluntatem testatoris nemo potest succedere in hæreditatem.

Atque simili modo in casu proposito non potest quis accipere jus in corpus alterius, mihi sub conditione traditum, ut sic loquar, sine revocatione vel consensu ejus, qui sub conditione tradidit, secus si ipse consentiat; quia illa traditio non fuit formaliter completa, sed tantum inchoata, complenda per eventum conditionis.

88.
In quo con-
veniat Ma-
trim. condi-
tionale cum
sponsalibus,
& in quo
differat.

Igitur in eo convenit hic contractus conditionatus cum sponsalibus, quòd sit dissolubilis ante eventum conditionis, non solum validè, sed etiam licitè justa ex causa; in hoc autem differt, quòd sit inchoata traditio, perficienda per eventum conditionis, absque novo consensu contrahentium, nisi prior consensus fuerit revocatus, ut dictum est Concluf. præced. quod non competit sponsalibus propriè seu strictè dictis, quæ ulterius requirunt novum consensum de præsentì, ut fiat Matrimonium.

Simili modo, quo simplex votum ingrediendi & profitendi aliquam Religionem, ulterius requirit novum consensum de præsentì, ut fiat Professio religiosa; at verò Professio conditionalis, absque novo consensu perficitur, ut supra diximus, per eventum conditionis; in quo proinde differt hæc Professio à voto simplici; convenit autem in eo, quòd sicut votum simplex non irritat Matrimonium subsequens, ita nec Professio illa conditionalis; quamvis alioquin, secundum Multos, absoluta Professio jure naturæ illud irritet.

Ergo consimiliter, quamvis Matrimonium formaliter completum, jure naturæ irritet Matrimonium subsequens, secus tamen Matrimonium conditionatum; sed potius Matrimonium absolutum subsequens, dissolvit prius Matrimonium conditionatum, & ipsum firmum & irrevocabile permanet. Contrarium dicendum in sententia de Scildere, ut supra vidimus, scilicet, se-

cundum Matrimonium esse nullum & invalidum; primum autem perficitur, etiam in invito, adveniente conditione.

Et si quæras ab ipso; an perficiatur in invito tam in ratione Sacramenti, quam contractus. Respondet supra: Contractus hic conditionatus impletà conditione perficitur in ratione Sacramenti sortitur: sed non in invito, eò quòd intentio Sacramenti validè revocata sit, utpote quà talis, ab altero non acceptata. Hæc ille.

Sed unde id constat? Sanè alter consentire velle contrahere, & voluisse contrahere, sicuti debebat velle, putà consentiendo sibi acceptando tam intentionem Sacramenti, quam contractus; de factò qui ppe interdeles nequit separari contractus à Sacramento Matrimonii, saltem licitè, fortè validè, de quo alibi disputavimus. Igitur, quando conditionatè contractus constituitur acceptasse tam intentionem Sacramenti, quam contractus; cum nulla sit ratio, quare potius unam, quam alteram acceptasset.

Dices: intentio Sacramenti validè fuit revocata. Sed contra; unde constat validè posse revocari intentionem Sacramenti potius, quam contractus? Nonne tam essentialiter requiritur ad valorem contractus intentio contrahendi, quam ad valorem Sacramenti intentio Sacramenti? Si ergo Matrimonium conditionale perficitur in ratione contractus, cur non citius in ratione Sacramenti? Ex quo probatur non validè revocetur intentio Sacramenti, si probatur quòd validè revocatur intentio Sacramenti potius, quam contractus; præsertim si ratio contrahendi interdeles non possit validè separari à ratione Sacramenti? Expectabo responsionem à superioribus. Dico ego, salvo meliori, utriusque quam perfici Matrimonium conditionatum in ratione Sacramenti sine novo consensu vel perfici sine novo consensu in ratione Sacramenti, etiam in hoc casu.

Porro quòd nunquam perficitur in ratione Sacramenti, quamvis bene in ratione contractus, docet Hiquerus in suo Comment. 4. dist. 30. q. 1. n. 58. Et probatur quia ex regula generali de Sacramentis requiritur, ut materia & forma sint in actu & non in habitu ad causandum effectum Sacramentalem, & per ministros applicatum. Ministri autem Sacramenti Matrimonii sunt ipsi contrahentes, & per consensum conditionatum non ponitur materia & forma Sacramenti in effectu; quia requiritur consensus absolutus de præsentì, verbis expressus, ut fiat Sacramentum, cujus effectus neque per arbitrium ministrum, neque aliter, cujus est conditionem adimplere, impleri potest. Hæc ille.

Et continuò sibi objicit: Dices; materiam & formam Sacramenti consistere in consensu seu contractu, nihil immutato; sed hic contractus est legitimus & inducit vinculum indissolubile; ergo & Sacramentum.

Contra (inquit ille) ex Florent. requiruntur res & verba, vel his æquivalentia; requiruntur ergo hæc, ut actu applicentur, & sint ad effectum Sacramenti: sed consensus conditionatus non est completus, & inducens vinculum consummatum Matrimonii quando est; quando verò impletur conditio, quæ etiam dormientibus contrahentibus impleri potest, tunc non est; ergo nequit esse materia Sacramenti aut forma; aut tunc applicari per intentionem ministri: ergo neque esse Sacramentum, quod requirit contractum completum & consummatum, ut inducatur vinculum, cujus intuitu datur gratia. Potest ergo vinculum Matrimonii induci, absque eo quòd Sacramentum, quod concomitanter se habet, conferatur; quia præter rationem legitimam contractus, requiritur, ut sit completus & absolutus de præsentibus, ex vi consensus, verbis expressis, ut sit Sacramentum. Hæc ille.

Quòd si replices; indè sequeretur, etiam Matrimonium, factum per Procuratores aut literas, non esse Sacramentum; quia consensus præteritus abientis tunc non est.

Respondet præfatus Auctor n. 60. plures id admittere: sed negatur, inquit, Consequencia, & paritas; quia non est præteritus, qui virtute manet in suo effectu; manet autem consensus domini expressus in mandato, & in literis, quæ equivalent verbis de præsentibus, non ita consensus conditionatus, qui neque completus est, sicut prior, neque manet in ullo suo effectu sensibili, qui ei æquivalet, quando conditio purificatur; ergo magna est disparitas. Hæc ille.

Urges: Consensus conditionatus alligatur conditioni, & tunc est, quando conditio impletur; sicut voluntas domini sic alligatur mandato, ut fiat Sacramentum virtute ejus. Constituant enim contrahentes consensum suum in arbitrio parentum v.g. quando contrahunt cum ea conditione, *Si parentibus non displiceat*, aut, *placeat*.

Contra, inquit Hiquæus: in ejus virtute perficitur Sacramentum, in cujus virtute perficitur contractus; sed contractus perficitur ex vi consensus conditionalis præsentis, per contrahentes habitos, qui licet pendeat à conditione, tamen conditio ipsa, tantum est conditio, & non causa contractus, aut inducens obligationem & vinculum, licet consensus conditionatus non inducat vinculum completum, donec ponatur conditio. Item; ipsi contrahentes ministri sunt Sacramenti, non verò causa, quæ ponit conditionem: non

ita est alligatus consensus domini mandato & consensui præsentibus Procuratori, qui nomine illius exhibetur; sed alligatur tanquam causa suo effectu, & signo sensibili, per quod exprimitur: quàmvis ergo conditio sit in arbitrio alterius; non tamen consensus de præsentibus conditionatus est in arbitrio ejus; sed tantum est in potestate ejus impedire, subtractà conditione, ne ille consensus transeat in absolutum, neque induit personam contrahentis, sicut Procurator personam mandantis: unde potest quis vel per se, vel per alium suo nomine contrahere vinculum & ministrare Sacramentum. Hucusque ille Auctor pro sua sententia.

Sed quia nos oppositam docuimus Conclusionem. 2. scilicet Matrimonium conditionatum per eventum conditionis perfici, tam in ratione contractus, quàm Sacramenti, sine novo consensu; hinc Respondeo; quàmvis voluntas contrahentium conditionate, non sit causa, quare conditio ponatur, est tamen causa, quòd illa conditio, dum ponitur, faciat transire consensum conditionatum in absolutum; & ita rectè dicitur, consensum illum moraliter & virtualiter consistere seu permanere in illa conditione, nisi prius fuerit revocatus.

Quando ergo conditio illa ponitur, jam tunc ponitur materia & forma Sacramenti Matrimonii, quæ sunt corpora contrahentium & eorum consensus absolutus de præsentibus; qui consensus licet pro tunc physice non existat, equidem moraliter & virtualiter, quæ existentia sicuti sufficit, ut ex tunc exurgat obligatio indissolubilis Matrimonii, quæ ante illud tempus nondum fuerat exorta; ita etiam sufficit, ut conferatur gratia Sacramentalis, ordinata à Deo ad supportanda onera illius gravissimæ obligationis.

Fatemur ergo (inquit Lugo de Just. disp. 22. n. 389.) Matrimonii Sacramentum tunc operari gratiam, quando est, si non adit obex-dicimus tamen, in calu nostro nondum positum esse Sacramentum, donec ponatur conditio, sub qua consensus datus fuit: quia antea nec datur completè consensus absolutus, nec etiam verba requisita ad illum exprimenda: sed per adventum conditionis, consensus conditionatus, non revocatus, transit in absolutum, & verba priora, quibus expressus fuerat consensus sub conditione, cum revocata non sint, fiunt virtualiter, posità conditione, verba præsentia absoluta, quibus significatur consensus præsens absolutus, quæ verba virtualia complent formam hujus Sacramenti: quare ante positionem conditionis nondum intelligitur completa forma, nec etiam traditio; atque idè nec datur Sacramentum ante adventum conditionis, sed posita conditione dantur verba virtua-

95.
Resp. ad arg.
Hiquæi.

96.
Ante adven-
tum condi-
tionis non est
Sacramen-
tum Matr.
Lugo.

virtualia , datur consensus virtualis praesens & absolutus, datur traditio virtualis praesens & absoluta, quae sufficiunt ad verum contractum humanum, & ideo tunc incipit esse Sacramentum perfectum, & operatur suum effectum.

97. Quippe, ut non semel diximus, Christus elevando Matrimonium ad dignitatem Sacramenti, reliquit contractum, qualis antea erat; quod ergo sufficit ad verum contractum, etiam satis est ad veram rationem Sacramenti; si ergo per adventum conditionis, sine novo consensu, perficiatur Matrimonium conditionatum in ratione contractus, ita ut fiat absolutus contractus de praesenti, etiam consequenter perficitur in ratione Sacramenti.

Non quod nequeat ratio contractus separari a ratione Sacramenti; oppositum enim apparet in infidelibus; sed quod vera ratio contractus sit sufficiens fundamentum seu subiectum significationis Sacramentalis; quae proinde temper ei connectitur, nisi aliquid aliud obstat.

98. Dices; obstat hic, quod nisi adsit nova expressio consensus, non appareat aliquid signum sensibile novum; nam signum sensibile praeteritum, nempe verba priora, cum solum essent conditionalia, non significarunt sensibilibiter sufficienter consensum absolutum.

99. Respondeo: non minor sensibilitas requiritur ad rationem contractus humani, quam ad rationem Sacramenti; ergo si verba priora, posita conditione, significant sensibilibiter sufficienter consensum absolutum, ad inducendam veram rationem contractus humani, etiam sufficienter sensibilibiter significant eundem consensum absolutum, ad inducendam veram rationem Sacramenti. Nam sicuti Sacramentum definitur: Signum sensibile efficax gratiae ex opere operato; ita etiam contractus definitur: signum externum practicum ultrò citròque obligacionem, ex consensu contrahentium pariens. Igitur signum externum seu sensibile, quod sufficit ad verum contractum, etiam satis erit ad verum Sacramentum.

Et quidem quando conditio, quae postea impletur ipsa sensibilibiter est, satis apparet, quomodo per eam, re ipsa postea positam, compleantur sensibilibiter verba conditionalia, antea prolata, ad significandum consensum absolutum, quem antea sensibilibiter non significabant; si enim contrahens consensit, si navis cras veniret, eo ipso quod non revocet hunc consensum, & navis veniat, significatur sensibilibiter consensus, virtualiter perseverans & absolutus, quem antea solum significabant sub conditione verba prolata, per quam significationem sensibilem novam, completur Matrimonium de novo in ratione signi sensibilis & Sacramenti.

Sed quid si conditio sit insensibilis? Respondet Lugo supra n. 390. Sacramentum quidem ita debere esse signum sensibile, ut id, quod est signum, sit sensibile, obiectum autem signi non debeat esse aliquid sensibile. Objectum autem est duplex; alterum enim est gratia Sacramentalis, quae significatur danda, & quae certe non est sensibile; alterum esse potest conditio, sub qua significatur effectus, quae conditio non est in genere signum, sed potius tenet se ad effectum objecti Sacramenti; significatur enim per se sub conditione, atque ideo ad sensibilitatem signi non requiritur, quod sit sensibilis conditio, sub qua conditione significatur.

Quod quidem in ipso etiam contractu humano animadverti potest, neque enim minus requiritur ad contractum humanum sensibilitas, quam ad rationem Sacramenti cum contractus etiam humanus, in ipso quod humanus est, debeat humano modo, per signa sensibilia celebrari. Et tamen si promittas Petro decem, si cras per horam debeat, & cogitet ac speculetur debeat aliter Scholasticum; nemo dicit, si Petrus acceptavit, & conditionem implevit, non tenetur ex promissione, licet conditio non fuerit sensibilibiter, sed moraliter. Sed quippe, promissionem fuisse sensibilem externam, per quam ostenditur voluntas obligandi te, posita tali conditione, posita conditione voluntas illa tenetur absolutam.

Quod idem de contractu Matrimonii considerati in ratione contractus videtur, quod licet fiat sub conditione praeterita vel praesenti insensibiliter, videtur erit subsistente conditione; ut dicitur: *Accipio te in conjugem, si annus meus valebit* quidem Matrimonium si conditio subsistit, quamvis insensibiliter, autem contractus validus est, validum erit Sacramentum, cum non possit Matrimonium dari contractus validus Matrimonii qui non sit simul Sacramentum, ut supra, nec major sensibilitas requiratur ad Sacramentum, quam ad contractum humanum.

Hinc autem rursus fit, validum Matrimonium licet fiat sub conditione insensibiliter, si conditio ponatur ante revocationem, quae est enim magis sensibilibiter conditio praeterita vel praesens, quam futura; quae si insensibilis in primo casu non obstat, neque obstat in secundo. Habetur Eminent.

A quo, si petas, quid sensibile novum veniat, posita conditione, per quod Sacramentum compleatur & perficitur? Respondet citius; nihil formaliter sensibile de

BIBLIOTHEK PADERBORN

venire, si conditio sensibilis non fit; sed poni consensum absolutum, qui antea erat solum conditionalis; quia ponitur conditio, sub qua consensus antea præstitus fuerat, & significatus sensibiliter pro tempore, quo poneretur talis conditio. Non ergo debeat antea Sacramentum, ex defectu signi sensibilis; sed ex defectu consensûs absoluti, qui non minus essentialiter requiritur ad substantiam Sacramenti, quam significatio sensibilis: hic autem consensus adveniente conditione ponitur, & cum jam pro tali statu significatus esset sensibiliter per verba præterita, perficitur Sacramentum, ad quod sufficit signum sensibile, significans consensum pro tali statu, licet status ipse non sit sensibilis.

Dixi autem; *Nihil sensibile formaliter novum addi, adveniente conditione intervã*, advenit enim aliquid sensibile novum saltem virtuale; quia per negationem revocationis, & adventum conditionis (etiam si hæc sit insensibilis) ponuntur virtualiter verba præterita absolute, & sine conditione exprimentia consensum præsentem, quæ verba virtualiter nunc existentia conficiunt sufficienter contractum, & per consequens Sacramentum Matrimonii. Hucusque Lugo.

103. Qui consequenter diceret cum Sanchez lib. 5. disp. 8. n. 5. non esse opus, ut contrahentes sciant conditionem jam extitisse, ut Matrimonium, impletã conditione, purificetur; sed eo ipso quod conditio event, purum manere; sicut qui contrahit per Procuratorem, eo ipso, quod procurator consentit, firmum manet Matrimonium, quamvis contrahens id ignoret. Hanc, inquam, sententiam puto quod amplecteretur Eminentissimus: nam si sufficiat impletio conditionis sensibilis, cur non etiam impletio conditionis sensibilis, contrahentibus ignora? Unde sic ait hic Auctor sup. n. 390. Non est necessarium ad valorem Sacramenti, quod conditio, sub qua fit, & ejus veritas, sensibiliter percipiatur; atque adeo si Matrimonium fieri potest sub conditione de futuro, eodem modo fatendum erit, esse validum, licet conditio, quæ postea verè impletur, non sit sensibilis.

104. Sed hæc sententia (inquit Coninck hęc disp. 29. n. 6.) mihi videtur difficilis. Nam, ut ostendi disp. 21. n. 22. & 26. & pulchrè docet P. Sanchez lib. 1. disp. 18. n. 2. ad valorem tam sponsalium, quam Matrimonii, essentialiter requiruntur aliqua signa externa, per quæ contrahentes sibi mutuo præsentem consensum sive in Matrimonium, sive in sponsalia determinatè significant. Unde per signa, quæ, omnibus circumstantiis spectatis, parti equaliter possunt significare dissensum ac consensum, vel tam consensum de futuro, quam de præterito, non potest contrahi Matrimonium, ut docet Sanchez

sup. n. 25. atqui qui dicit: *Contraho tecum, si pater tuus tale officium in aula obtinuit*, si utriusque omnino ignotum sit, an pater hoc obtinuerit, nec ne, non magis significat parti, se in eam consentire, quam dissentire; sed solum sub disjunctione se consentire, si conditio sit posita, ac dissentire, si non sit posita. Unde tam pars, quam omnes alii præsentem, quamdiu veritas conditionis ignota est, ex illis verbis non magis colligunt eum consentire, quam dissentire; ergo hæc verba sunt tamdiu inefficacia, ad constituendum Matrimonium.

Confirmatur 1. quia si quis ita contraheret: *Ego te accipio, vel non accipio in uxorem*; certum est nihil acturum: atqui verba conditionata iis, quibus veritas conditionis omnino ignota est, eodem modo significant; ergo etiam sunt inefficacia ad constituendum contractum, quamdiu illa veritas manet ignota.

Confirmatur 2. quia aliàs, si quis contraheret his verbis: *Accipio te in meam, si Deus jam videt fratrem tuum ante te sine hæcæc moriturum*; sequeretur, postã veritate conditionis, Matrimonium statim fore ratum, si contrahentes id intenderent: atque ita, si alteruter antequam veritatem cognosceret, cum alia contraheret, invalidè hoc facturum, quæ videntur absurda. Quare credo verius esse, tales contractus non esse perfectos, antequam partibus constet veritas conditionis requisitæ. Quia verba tunc primum habent vim, ut determinatè significanti absolutum consensum. Hæc ille.

Ad argumentum in oppositum supra ex Sanchio: Respondeo, inquit, esse aliam rationem in contrahentibus per Procuratores. Nam hi absolute in Matrimonium contentiunt, idque exterius absolute ac determinatè sibi mutuo exprimunt. Et sicut ipsi per alios suum consensum exprimunt, ita per alios, mutuos consensum acceptant, quare etiam sufficit, ut per alios illam expressio nem intelligant. Secus est in nostro casu, quia sicut per se immediatè contrahunt, ita debent sibi immediatè mutuos consensum determinatè significare: quod non fit, antequam sciant conditionem esse impletam. Ita Coninck.

Nihilominus magis placet nobis sententia Sanchez & Aliorum, quos citat, & sequitur Aversa hic q. 5. sect. 1. §. *Faten dum tamen*, dicens, eam haberi ex jure generaliter loquendo de contractibus: deciditur enim (inquit) statim valere contractus initos sub conditione de præsentem, vel præterito, quando talis conditio reverà adest, etiam si nota non sit. Ita habetur in Inst. tit. de Verb. oblig. §. 7. *Conditiones quæ ad præsens vel præteritum tempus referuntur, aut statim infirmant obligationem, aut omnino non*

Y y dif.

105. Confirmatur

Secundò.

106. Resp. ad arg. in oppositum.

107. Pars negativã probatur ab Aversa ex §. 7. Inst. de Verb. obl.

CONCLUSIO IV.

Si quis contrahat conditionatè cum duabus simul, valet illud Matrimonium, cujus conditio primò impletur: quòd si conditiones simul ponantur, neutrum erit validum.

Prima pars hujus Concluf. manifestè infertur ex veritate præcedentis Conclusionis; siquidem illud Matrimonium, cujus conditio primò impletur, jam sic est, ac si absolutè & purè fuisset initum; jam autem ut habet præcedens Concluf. secundum Matrimonium purè & absolutè initum valet, non obstante priori Matrimonio conditionato.

Atque hæc est communis sententia eorum, qui nobiscum sentiunt, Matrimonium conditionatum non tantum habere vim sponsalium, sed obligare in ratione Matrimonii, quamvis imperfecti, & adhuc pendens ab eventu conditionis, & revocationis unius aut utriusque partis. At verò in sententia De Scildere, qui existimat, primum Matrimonium conditionatum esse irrevocabile, liquet profectò, expectandam esse impletionem conditionis prioris Matrimonii, quâ positâ, istud validum erit, tamen conditio posterioris Matrimonii priùs fuisset impleta; quia secundum Matrimonium prorsus fuit invalidum, pro illo tempore, quo adhuc pendeat conditio primi, intantum, ut tamen cum secunda absolutè contraxisset, minimè id Matrimonium valuisset.

Sed quid dicendum in sententia Pontii & Aliorum, qui docent, Matrimonium conditionatum tantum habere vim sponsalium? Respondet Petrus Ledesma de Matrim. q. 47. art. 5. dub. 1. quod movet post 7. principale, Concluf. 1. & 2. sive simul, sive priùs impletur conditio secundi contractus, primum contractum manere validum, & obligare in ratione sponsalium. Et probat: quia sponsalia priora non dissolvuntur per posteriora; sed, non obstantibus posterioribus, firma manent.

Hæc sententia displicet Sanchio lib. 5. disp. 8. n. 18. ubi sic ait: Sed dicendum est, in neutro casu manere validum primum contractum sponsalium; quare ex illo minimè oriretur publicæ honestatis justitia. Ratio est; quia primus contractus sponsalium cum fuerit conditionalis, fuit imperfectus, donec impleretur conditio, per cujus impletionem perficiendus erat, si contrahens non mutasset voluntatem; at mutavit in utroque eventu. Nam si simul impletur conditio, voluntas est

Yyy 2 est

116. Probatur 1. pars Concluf.

117. Sententia Ledes. primum Matr. semper manere validum.

118. Displicet Sanchio, & quare.

posito quòd Deus illam mortem præviderit. Sicuti statim valet Baptismus sub simili conditione collatus, v. g. *Baptizo te, si es prædestinatus* &c. vel, *Si Deus sciat te hoc anno victurum*. Et idem est de Absolutione Sacramentali sub hac conditione: *Si Deus sciat, quòd cras resurges*. Ergo idem videtur dicendum de Matrimonio.

113. Respondet Coninck sup. negando Consequentiã: quia, inquit, ut quis validè absolvat (& baptizet) soli Deo debet determinatè significare suam intentionem, quod in eo casu sufficienter fit. Sic ille.

Replicat alter: etiam in Matrimonio conjuges sibi mutuo satis determinatè significant suam intentionem, non solum, quando apponitur conditio de præsentì aut præterito, sed etiam pari ratione, quando apponitur conditio de futuro, ut patet ex jam dictis.

114. Neque tale Matrimonium omninò erit inutile; cum enim coram Deo re ipsa fit validum, si conditio subsistat, & per consequens verum Sacramentum, causabit in subjecto ritè disposito gratiam sanctificantem ex opere operato; licet semper dubium & inutile maneat apud homines: prout in simili dixit Jure-consultus in leg. *Duo sunt Titii*, ff. de Testam. tutela, quando datus est Titius tutor, & non potest sciri, uter ex duobus Titius datus sit, actum quidem validum fuisse, sed inutilem; non quia deficiat jus, sed probatio juris. Quod etiam observavit Gloss. in Leg. *Si quis servum*, 8. §. *Si in duos*, ff. de Legatis, 2. Ille ergo, de quo loquebatur testator, verè erat tutor, licet id sciri vel probari nõ possit.

Similiter ergo, conditione illa positâ, Matrimonium reverà validum erit; sed inutile ad actum conjugalem, & similes effectus, propter impossibilitatem sciendi conditionem. Quare sicuti collato Baptismo sub hac conditione: *Si sidera sint paria*, Baptismus apud homines maneret dubius, & idè, sub conditione, saltem reperendus esset, ita Matrimonio contracto sub simili conditione futura, Matrimonii valor maneret dubius; & ita consulendum esset, ut absolutè contraherent, nisi fortè ita vellent manere ligati, & inhabiles ad aliud Matrimonium contrahendum, propter dubium de valore prioris Matrimonii.

Itaque, ut ad alias difficultates progrediamur, persisto in Conclusionè principali, & iterum dico: si pendente conditione, sive sensibili, sive insensibili, alia absolutè ducatur, primum Matrimonium est invalidum, etsi postea conditio impletur, secundum autem validum; non solum propter communem DD. auctoritatem, sed etiam sequendo rationem, quidquid De Scildere in contrarium supra doceat, cujus rationi, ut puto, satisfecimus. Porò ex hac veritate sequitur aliud collarium, quod sic sonat:

113. 114. 115. 116. 117. 118.